

- 76.) Prof. **Peder Christian Abildgaard**, fød Aar 1742. Blev Aar 1768 Doctor Medicinæ og derefter Professor og Stads-Physicus.
- 77.) Prof. **Morten Thrane Brünnich**, fød Aar 1737. Blev Aar 1769 Professor Historiæ Naturalis & Oeconomiae ved Universitetet.
- 78.) Prof. **Henrik Callisen**, Professor Anatomiae & Chirurgiae Aar 1773.
- 79.) Prof. **Johan Clemens Thode**, Professor Medicinæ Aar 1774.
- 80.) Prof. **Abraham Kall**, Professor Græcæ Linguae Aar 1770. Professor Historiæ & Geograph. Aar 1781.
- 81.) Prof. **Nicolaus Kall**, Professor Linguae Ebrææ Aar 1776.
- 82.) Prof. **Jakob Baden**, fød Aar 1735. Blev Professor extraord. Aar 1774. Professor Eloquentiæ ved Universitetet Aar 1780.
- 83.) Prof. **Lars Sahl**, blev Professor Linguae Græcæ Aar 1781. (See om ham ved Con-Rectores Scholæ Hafn. No. 27. pag. 258.)

Dette kongelige Universitet har fire Collegier, hvori et vist Antal Studentere nyde frie Værelser, saaog tillige visse Stipendii-Penge af det Collegium, hvis Allumnus de ere, til deres Studeringers Fortsættelse, Bemeldte Collegia ere disse følgende:

§. 5.

Regentsen eller Collegium Regium, en stor og vidtløftig Bygning, beliggende paa Hjørnet af store Kanikestræde og Købmagergade, saaog Skidenstræde, saa at den vender ud til tre Gader. I de ældre Tider har en Deel af dette anseelige og rummelige Sted været en kongelig Stald, men ud til Kanikestræde har det været Rigets Kantzler Christian Frises Gaard. Aar 1618 købte Kong Chnstian den Fierde samme Gaard og lod den hele Plads ganske opbygge og indrette til en beqvem Bolig for 120 fattige Studentere. Denne Stiftelse blev bragt i fuldkommen Stand Aar 1623, hvilket sees af en latinsk Inscription, udhuggen i Steen og ziret med forgyldte Bogstaver, (samme Steen sidder indmuret paa den Side, som vender ud til Købmagergade) af følgende Indhold:

Soli potentæ Coelo Terraque pollenti ac invictæ Deo, Statori juxta atque unico Sospitatori dato, Jesu Christo, Domino Nostro, Christianus Quartus,

Daniæ atque Septentrionis Rex Potentissimus, Hoc Pietatis Collegium, bono veræ Religionis per Regna hæc Septentrionalia feliciter fructuosiusque propagandæ dicavit sacravitque Anno ab exhibitio in Carne Christo MDCXXIII.

Bygningen blev forsynet med et Auditorium til daglige Øvelser; men siden lod Kong Christian den Fierde opbygge en ordentlig Kirke for Studenterne i den Længde, som vender ud til Kiøbmagergade. For denne Regents-Kirke blev en ordineret Præst beskikket den 21 Aug. Aar 1635. Og blev Regents-Kirken indviet solenniter i Kongens egen Nærværelse den 25 Oct. som var den 22 Søndag efter Trinitatis Aar 1635 af Professor Niels Skandorph, Stiftsprovst og Sognepræst ved vor Frue Kirke. Et offentlig Programma blev af Rector Universitatis udstædt den 2 Aug. Aar 1635 til Domus Collegiata, vulgo Regentia dicta Templo Academiæ Juventutis dicata. Ved Regents-Kirken har der været tre Præster, nemlig: 1.) Mag. Mogens Willadsen, fra Aar 1635 til St. Hans Dag Aar 1639, som imidlertid i Aaret 1638 var tillige Præpositus Communitatis Regiæ. (See forhen pag. 292). 2.) Hr. Otto = = var allene Præst her i et Aars Tid. 3.) Mag. Jens Justesen Berg (Montanus), var Præst her fra Aar 1640 den 30 Mai indtil Trinitatis Kirkes Indvielse; han var ogsaa tillige Provst paa Klosteret. (See forhen pag 293). Man kan ogsaa efterlæse Winding. Acad. Hafn. pag. 14. og J. L. Wolfs Diarium v. Calendar. Ecclesiasticum, trykt Khvn. 1748 in 4. pag. 585. Men da Regents-Kirken efter nogle Aars Forløb syntes at være for liden til Studenternes talrige Mængde, saa lod Kong Christian den Fierde bygge Trinitatis Kirke. (See Professor Peder Spormanns, Rect. Univers. Programma in solennem Encæniorum Templi S. S. Trinitatis Festivitate d. 1 Jun. Ao.1656). Da Trinitatis Kirke kom i Stand Aar 1656, blev der ei mere prædikedet i Regents-Kirken. Nu bruges denne Kirke ikkun til at holde Morgen- og Aftenbøn i af Regentsianerne, samt til at holde Disputatzer og Declamationer udi for dem, som ere Stipendiarii Communitatis Regiæ eller nyde Klosteret og ei tillige ligge paa noget andet Collegium. Aar 1681 den 16 Sept. blev befaleet, at Studiosi Theologiæ skulle bære Kapper, men Studiosi Juris, Medicinæ & Politicæ maae allene bære Kaarder.

Udi Stadens store Ildebrand Aar 1728 leed Regents-Kirken ei synderlig Brand-Skade. Saalænge som Trinitatis Kirke stod i Bygning efter Stadens store Ildebrand, saa blev Brudevielser, Barnedaab og Skriftemaal af Menighedens Præster forrettede her i Regents-Kirken, men Gudstienesten med Prædiken og Altergang blev i værende Tid forrettet i Garnisons-Kirken indtil 7 Oct. Aar 1731. Men Aar 1750 blev denne samme Kirke-Længde for sin Ældes og Brystfældigheds Skyld ganske nedreven og af ny opbyggt, da Kirken atter paa samme Sted blev indrettet, den gamle Prædikestoel og Alter igien opsat, som en Antiquitet. Kirken blev i samtlige Professorers Nærværelse indviet til et Auditorium med en latinsk Oration, holden paa Prædikestolen af da værende Præpositus Communitatis & Collegii Regii Hr. Johannes Otto Bang, siden Professor Theologiæ. Ved samme solenne Act blev tillige holdet i Cathedra den første Disputatz i den ny opbygte Kirke af Alumnus Collegii Regii Berthel Herman Grube, nu Sognepræst i Vordingborg i Sielland, som da ogsaa tillige holdt en Inaugurations-Oration paa Latin. Forhen ommeldte latinske Incriptions-Steen blev ogsaa til en Amindelse indsat i denne ny Bygnings Muur ved Kirken Vinduerne ud til Kiøbmagergade. Regentsens Bibliothek var en Tid lang hensat i Skabe udi Regents-Kirken af Mangel paa anden Plads. Aar 1780 fik denne kongelige Stiftelse eller Collegium Regium ved kongelig Gavnildhed til sin udvortes Ziir og Nytte en liden Taarn-Bygning paa Kirken med Slag-Uhr udi.

De øvrige Side-Fløie af Regentsens Bygninger bleve i Stadens store Ildebrand Aar 1728 meget mere beskadigede og ødelagte, men efter faa Aars Forløb bleve Regentsens Bygninger ganske igien opbygte og forøgede. Ud til Kiøbmagergade sees Kong Friderik den Fierdes Navn i dobbelt Chiffre med Krone over, altsammen forgyldt, siddende indmuret. Al denne store grundmurede Bygning vender ud til ovenmeldte tre Gader og har et overmaade stort Gaardsrum, forsynet med fersk Vand. Hoved-Længden er ud til Kanikestræde, hvori Porten og Indkiørselen er. Aar 1748 bleve disse elleve Fag ganske af ny opbygte, bestaaende af tre Etager med Kielder under saa og en Qvist. I denne ny Bygning, som er 42 Alen lang til Gaden, 18 Alen høi til Taget og

26 Alen høi til Tag-Ryggen, har Provsten paa Regentsen, som altid er tillige Præpositus Communitatis Regiæ, vel indrettede Værelser for sig selv at boe udi de sex Fag over Porten i begge Etager, men Kiøkken i første Etage, samt Indgangs-Dør fra Gaden til sine Værelser. I de øvrige fem Fag paa den vestlige Side ere Kammere indrettede til Regentsianerne. Regentsens Under-Betient (men forhen Portner kaldet), har ogsaa visse frie Værelser; Han bærer Omsorg for Gaardens Reenholdelse, besørger Værelserne feiede og Sengene at lade rede, har 72 Rdlr. 4 Mk. aarlig Løn og af hver Alumnus 1 Rdlr. i to Terminer, tre Mark til Paaske og tre Mark til Mikkelsdag.

Provsten paa Regentsen har øverst Tilsyn med de Alumnis, som ligge paa Regentsen; Under Provsten var i fordom Tid fem Inspectores, som skulle have Opsyn med Alumnis, hver Inspector i sin Gang eller Afdeling. Disse Inspectores bleve afskaffede Aar 1777, da den ny forbedrede Foundation for de tvende ved Kiøbenhavns Universitet værende kongelige Stiftelser, Communitet og Regentsen, udkom; I Kraft af samme fik Decani Inspectionen. Regentsianernes Antal er i alt 100, blant hvilke de faldne Liigpenge deles lige. Til syv af disse Pladser har Missions-Collegium Rettighed at denominere, hvilke tilkomme fire grønlandske og tre finmarkiske Seminarister. Tre Pladser nydes af Videnskabernes Selskabs Landmaalere, hvortil dette Selskab denominerer; og fem Pladser nydes af Adjunctis paa Weysenhuset, hvortil Directionen for denne Stiftelse denominerer. Landmaalerne og Adjuncti paa Weysenhuset have hidindtil for deres Embeds-Forretningers Skyld ligget uden for Regentsen. De øvrige Alumni ere alle forbundne til at ligge paa Regentsen; dog maae nogle af de yngste af Mangel paa Plads bie indtil ved ny Vacance dem kunde anvises Plads.

Af Regentsianerne ere altid to og to Contubernaler, og have tvende maadelige Kamre tilfelles med hinanden. Det inderste Kammer er forsynet med et Sengested, en Jern Vindovn, et Bord og to Stole. Til hver Kammer gives en Favn Brænde frit. Der ere ogsaa nogle faa Stipendii-Kamre, som ved en og andens private Gavnildhed ere forsynede med Stipendiis og særdeles Donationer, hvilke de Alumni nyde, som ligge paa samme Kamre. Man seer nogle Kamres Døre, paa hvilke det dertil

henlagte Stipendium er malet. De Stipendia, som saaledes ere henlagte til Kamre paa Regentsen, hvor tvende Stipendiarii ere Contubernaler, ere følgende: A) *Stipendium Domus Regiæ* nydes af tvende Studiosis i tre Aar og bortgives af det hele Theologiske Facultet. Den første Theologus er Ephorus for samme, Capitalen var før ikkun 1200 Rdlr., men blev den 15 Marts Aar 1777 ved en kongelig Gave af 600 Rdlr, forøget til 1800 Rdlr., dog skal Renterne af dette Tillæg ikke tilkomme Stipendiariis, men anvendes til Bøgers Indkiøb for Regentsens Bibliothek. Renterne ere i alt aarlig 67 Rdlr, 3 Mk.

B) *Stipendium Steenbuchianum* nydes af fire Alumni i tre Aar, det bortgives af den anden Theologus, som Ephorus derfor. Capitalen er 1062 Rdlr. 3 Mk., og de aarlige Renter 39 Rdlr. 5 Mk. 1 sk.

C) *Stipendium Windingianum* nydes i tre Aar af tvende Studiosis og bortgiveg af Major og General-Adjutant Løvenørn. Capitalen er 266 Rdlr. 4 Mk. i Kroner; Renten; 10 Rdlr. 4 Mk. 12 sk.

D) *Stipendium Masio-Rostgaardianum* nydes i tre Aar af fire Studiosis, og bortgives af Theologo Primo som Ephoro, Capitalen er 533 Rdlr. 2 Mk. og de aarlige Renter 20 Rdlr.

E) *Stipendium Homianum*, som nydes af tvende Studiosis i tre Aar, og bortgives af den første Theologo. Capitalen er 400 Rdlr. og Renten 15 Rdlr.

F) *Stipendium Nannestadianum*, som nydes af to Studiosis i tre Aar, og bortgives af anden Theologus, Capitalen er 200 Rdlr. Renten 7 Rdlr. 3 Mk.

G) *Stipendium Gludianum* nydes af tvende Studiosis i fem Aar og bortgives af første Theologo, Capitalen er 666 Rdlr. 4 Mark, Renten 25 Rdlr.

H) *Stipendium Anonymi* nydes af tvende Studiosis i tre Aar, og bortgives af den anden Theologus. Capitalen er 300 Rdlr. og Renten 11 Rdlr. 1 Mk. 8 sk.

I) *Stipendium Bingianum* nydes af to Studentere i tre Aar og bortgives af den anden Theologus. Capitalen er 434 Rdlr. Renten 16 Rdlr. 1 Mk. 8 sk.

Med disse ovenstaaende ni Stipendiis har det den Beskaffenhed, at den Student, som denomineres til et af dem, erholder derved tillige Plads paa Regentsen og Adgang til lige Deel i Liigpengene. Derimod ere tvende andre Stipendia henlagde til Regentsen, hvilke altid skal gives til saadanne, som allerede i Forveien have Plads der, hvilke de nyde saalænge de endnu

have Tid tilbage paa Regentsen. Disse ere:

K) *Stipendium Bartholinianum* som nydes af to Studiosis, og bortgives paa nærværende Tid af Justitsraad Bartholin. Capitalen er 300 Rdlr. i Kroner.

L) *Stipendium Bingianum* hvoraf ni Studiosi nyde aarligen hver 20 Rdlr. Det bortgives af Ephorus Legati Bingiani, som paa nærværende Tid er Hr. Professor Kratzenstein.

De samtlige Regentsianers visse Beneficium er deres aarlige uvisse Indtægt af Liigbæren, hvortil de allene siden Pestens Tid i Kiøbenhavn udi Aaret 1711 ere nu berettigede. Thi Aar 1619 har det været ved Academiet anordnet, at ingen Student maatte lade sig bruge til nogen Liigbæren, uden at det var en Literati Liig. Men da Studenterne paa Regentsen i Pestens bedrøvelige Tid Aar 1711 viste god Assistance ved de Dødes Liig, saa fik Regentsianerne fra den Tid af den Frihed, at maatte for Betaling bære alle de Liig til Jorden, som ikke henhøre til noget vist Laug eller berettiget Selskab, efter en kongelig Forordning af 21 Dec. Aar 1714, hvilket i den kongelige Fundatz for Academiet af 31 Marts Aar 1732 er confirmeret. Disse Regentsianer bære alle Ministres, Rangs- og Stands-Personers, de Geistliges og Verdsliges, samt alle Stadens Indvaaneres Liig, som ikke henhøre til Krigsstanden eller noget borgerligt Laug, da deres Umage med at sette Liigkisten i en Liigvogn, og tage den deraf for at nedsette det i Graven eller og med at bære Liget paa en Liigbøre til Kirkegaarden for der at begrave det, betales dem pro Persona efter en vis fastsat Taxt, da Liigbærenes Antal ogsaa bestemmes efter Veiens Længde.

Regentsianerne have ved Liigbæren en Formand, kaldet Studenternes Formand, som boer uden for Regentsen og beskikkes af Professorerne. Han nyder en dobbelt Portion af Liigpengene ved alle forefaldende Liig. Hos samme Formand bestiller Stadens Bedemænd al forefalden Liigbæren og erlegge Betalingen til ham, som i fordom Tid strax i Liighuset uddeelte Liigpengene til de Studenterne, som det efter omgaaende Tour tilfaldt at bortbære samme Liig. Efter en Raadstue-Placat fra Magistraten af 4 Apr. Aar 1781, maa ingen Seddel paa Jord, være sig i Kirkerne paa Stadens- eller Assistenz-Kirkegaardene udstædes af Kirkeværgerne eller andre Vedkommende, forinden det med Attest fra Studenternes Formand bevises, at de enten betiene

sig af Studenterne eller en af de privilegerede Lauge, eller og at Han paa Studenternes Vegne har intet derimod at erindre. For at udstæde slige Attester skal Studenternes Formand være tilstede paa Regentsen om Formiddagen fra Klokken 8 til 12, og om Eftermiddagen fra Kl. 1 til 5 om Sommeren, men fra Kl. 1 til 4 om Vinteren. Men for slige Attester maae af ham ingen Betaling tages.

Bemeldte Formand bestiller og tilsiger Regentsianerne, naar noget Liig skal henbæres til Jorden. Regentsianerne skifte at bære Liig efter deres Kammeres Tour. Listen paa dem, som det saaledes efter Touren tilfalder at bære Liig, bliver af Formanden udstædt og Dagen forud opslagen til Regentsianernes Eftersyn i et lidet Skab med et Staaltraad-Gitterverk og Laas for, saa at enhver kan læse den opslagne Liig-Seddel, hvorpaa tillige staaer skrevet, hvilke og hvor mange Personer skal møde til det begierte Klokkeslet, saa og Gaden, hvori Liighuset er, samt om det er et Bære- eller Kiøre-Liig, saa og til hvilken Kirke Liget skal henføres. Naar Tiden er, at de skal gaae bort til Liighuset, da ringes Med Regents-Klokken paa Gaarden, paa det at de Liigbærende, alle sorte anstændig paaklædte og med sorte Kapper paa, kan samtlig følges ad hen til Liighuset, da Formanden altid selv eller (naar flere Liig paa et og det samme Klokkeslet forefalder) hans Vicarius altid skal være tilstede tillige ved Liigbæren, for at eftersee, at samme skeer uden nogen Uorden. Saamange som Baccalaurei-Grad var brugelig ved Academiet, saa laae Baccalaurei paa Regentsen i fem Aar, men de som ei havde samme Grad, kun i tre Aar. Tilforn har dette Stipendium af Liigbærens Indkomst været meget uliig for Alumnis Collegii Regii, eftersom Lykken i Omgangs-Touren har truffet Manden; men ved den af Kong Christian den Syvende Aar 1777 den 25 Jul. udgivne ny forbedrede Fundatz for de tvende ved Kiøbenhavns Universitet værende kongelige Stiftelser, Communitetet og Regentsen, blev Stipendium Collegii Regii sat paa en bedre og ordentligere Fod, samt Regentsen baade med Bygninger og et Bibliothek anseelig forøget. Thi Formanden indsamler nu de Penge, som betales for Liigbæren, hvorover han holder Bog og Protocol, og ved hver Maanedes Udgang afleverer han disse indsamlede Liigbærings-Penge til Provsten paa Regentsen, som da Maanedlig

uddeler den indkomne Summa til alle Alumni Collegii Regii. Visse Laug eller Societeter i Staden erlegge efter deres Størrelse eller Tilstand aarligen til Regentsianerne een af Magistraten fastsat Kiendelse, hvilke Recognitions-Penge Magistraten besørger indsamlede og leverede til Provsten paa Regentsen. Nu omstunder have Alumni Collegii Regii af Liigbæren aarligen omtrent 25 Rdlr. pro Persona. Desuden have de frie Brænde, som forhen meldt er, og det, som visse Laug contribuere til Regentsen, for selv at bortbære deres Døde, nemlig 210 Rdlr. 5 Mk. deles eengang om Aaret lige imellem alle Alumni af Præposito Collegii Regii.

Begge de kongelige Stipendia, Communitetet og Regentsen, ere nu efter Forordningens første Paragraph altid samlede til en nogenledes klækkelig Hielp for den studerende Ungdom, som behøver Understøtelse til Fremgang i deres Studeringer, saa at naar en Student antages til at nyde Communitetet, antages han ogsaa til Regentsen. En Alumnus, som har Examen Philosophicum, nyder begge disse Beneficia ikkun i tre Aar; men den Alumnus som tillige tager Examen Philologicum, nyder begge Dele i fem Aar, undtagen de privilegerede, som nyde begge Dele i fem Aar. De privilegeredes Antal kan sees af den ny Fundatz §. 21. Disse ere alle befriede fra Kloster-Øvelserne, undtagen de sammesteds benævnedes, under Litr. a. og c.

Aar 1777 blev paa Regentsen ved den østlige Ende af Porten bygt en ny tredie Etage over hele Bygningen ud til Kannikestræde for at vinde større Plads for Alumnis, hvilket var nødvendigt, da Decani efter den ny Forordning hver skulle have tvende Kamre paa Regentsen til Beboelse. Der vandtes ved denne ny Etage ikkun 8 dobbelte Værelser, saa at man derfor hidindtil ikke har haft Plads til alle.

Udi bemeldte Aar 1777 blev i Kraft af den ny forbedrede Fundatz indrettet et Bibliothek, kaldet Regentsens Haand-Bibliothek, hvilket blev bekostet af Stipendium Domus Regiæ, som forhen var 1200 Rdlr., men ved ommeldte Fundatz af 25 Jun. Aar 1777 §. 44. forøget af Kongen og det kongelige Huus med 1000 Rdlr., nemlig med 600 Rdlr. af Hans Kongelige Majestet Kong Christian den Syvende og Hendes Kongelige Majestet Enke-Dronning Juliana Maria, saa og med 400 Rdlr. af Kron-Prinds Friderik og Arve-Prinds Friderik.

Til dette Regentsens Bibliothek blev strax indkiøbt Boger for de 400 Rdlr., men de øvrige 600 Rdlr. bleve satte ud paa Rente og for Renten kjøbes aarligen Bøger til at forøge samme Bogsamling med.

Regentsens Bibliothek bestaaer for nærværende Tid af 1000 Volumina. Paa Bindet af disse Bøger er sat dette Stempel med disse Bogstaver S. D. R. det er: *Stipendium Domus Regiæ*. Dette Bibliotheks Fond og Revenuer til Bøgers Indkiøb ere:

- a) Renten af de 600 Rdlr. hvormed *Stipendium Domus Regiæ* blev Aar 1777 forøget.
- b) De 400 Rdlr. som bleve skienkede af Kronprindsen og Arveprindsen, for hvilke strax blev indkiøbt Bøger.
- c) Ere i fire Aar til Bibliotheket blevne skienkede aarlig 100 Rdlr. af en ubekient Velgiører, som siden fandtes at være Salig Geheimeraad Henrik Hielmstjerne.
- d) Fire Actier udi det typographskfe Selskab, skienkede af Kongen.
- e) En Gave af 300 Rdlr. fra Cancelliet,
- f) De paa ledige Pladser paa Communitetet faldne Penge, og en tredie Deel af Mulκτηrne.

Dette Haand-Bibliothek for Decani og Alumni Communitatis er aaben alle Søgnedage fra Klokken 1 til 2 Eftermiddag. Famulus Communitatis Regiæ er tillige Famulus ved Regentsens Haand-Bibliothek, og derfor nyder han aarlig Løn 28 Rdlr. 4 Mk. Dette Bibliothek har hidindtil ikke haft nogen aparte Sal, men af Mangel paa anden Plads været hensat i Skabe i Regents-Kirken. Hvorudover i Aaret 1781 ved Siden af Communitets-Salen udi første Etage er nu indrettet et Værelse, hvori Regentsens Haand-Bibliothek skal henflyttes for at staae herefter opsat til Vedkommendes Nytte og Brug, hvorom er meldt pag. 295.

Nu omstunder have alle Decani og Alumni paa Communitetet frie Værelser paa Regentsen i Kraft af oft ommeldte forbedrede Fundatz. Decanus er Inspector og Tilsynsmand og har sine Alumni tet ved og omkring sig logerende paa Regentsen for at have Indsigt med deres Fremgang i Studeringer.

Da Universitetet Aar 1778 den 31 Jan. celebrerede Hans Kongelige Majestets Fødsels-Dag ved en solenne Tale paa Universitetets store Auditorium af Professor Theologiæ, Doct. Balle, blev tillige Communitetet (efterat den ny Forandring var skeet) ved samme Leilighed indviet i Hans Kongelige Høihed Kronprindsens og Hans Kongelige Høihed Arveprindsens høie Nærværelse,

da Professor Kall, blev af ham indsat til Provst for Communitetet og Regentsen, samt elleve indsatte til Decani og Inspectores paa Regentsen. Efter Talen bleve de Hele Kongelige Personer ledsagede af Rector Magnificus og Professorene over paa Communitetets Sal for at bivaane Alumnorum Øvelse. I denne solenne Anledning var hele Regentsen samme Aften illumineret.

Over Communitetet og Regentsen er anordnet en bestandig Commission. Men Inspection over hele Regentsen i Henseende til Oeconomien og Orden paa Regentsen har Decanus Facultatis Theologieæ. Oeconomus Communitatis har Opsigt over Regentsens Bygninger, tilligemed Communitetets Bygninger. Regentsen underholdes aarligen af Communitetets Indkomster.

Regentsen har en Secretair, som tillige er Archivarius ved Regentsens Arkiv og har i sin Forvaring til forefaldne Expeditioner disse Stiftelsers eget Segl med Kongens Chiffre C7. og Omskrift: *Sigillum Communitatis & Collegii Regii*. Hans Løn som Secretair og Archivarius ved Regentsen er 250 Rdlr. Han er tillige Secretair og Archivarius Cummunitatis Regiæ, og for samme Embede nyder han 250 Rdlr. og haver frie Værelser paa Academiet, som Oeconomus ved Communitetet, at beboe. (Se tillige forhen ved Communitetet pag. 290.)

I Følge et Kongeligt Rescript af 1 Nov. Aar 1781, holdes Examen Theologicum eller Attestatz for Studenterne ikkun fire gange om Aaret, nemlig i Januar, April, strax efter St. Hans Dag, og sidst i October; hvilken Indretning begyndte i April Maaned Aar 1782. Ved Examen Theologicum fører altid Præpositus Collegii Regii Examinations-Protocollen.

Provsten Paa Regentsen er tillige altid Provst paa Klosteret eller Præpositus Communitatis Regiæ; Foruden sine visse og uvisse Indkomster har han af hver Alumnus, som antages til Communitetet, 3 Rdlr. til Introduction, og af hver Alumnus, som antages til Regentsen, 2 Rdlr. Eller naar det skeer til begge disse Beneficia paa eengang, 5 Rdlr. til Introduction Alle de Mænd, som have været Provster paa Regentsen fra dens Stiftelse indtil værende Tid, findes anførte ved Communitetet eller Klosteret forhen pag. 291.

§. 6.

Elersens Collegium eller Collegium Elersianum, beliggende i Store Kanikestræde lige over for Regentsen, er en stor grundmuret Bygning, hvis Facade er 38 Alen lang ud til Gaden, tre Etager høi med Kielder under og ziret med Pillarer imellem Vinduerne. Over Porten, som er midt paa Bygningen, sees Stifterens Jørgen Elers Effigies eller Brystbillede, udhuggen i Steen og tillige sterk forgyldt. Bygningen er 20 Alen høi til Taget og 311 Alen høi til Tagryggen.

Dette Collegium bærer Navn af sin Stifter, Etatsraad Jørgen Elers, som (efter at begge hans Døttre vare brændte i den ulykkelige Ildebrand, som opkom i Opera-Huset paa Slottet Amalienborg den 19 Apr. Aar 1689) gav i sit Testamente alle sine Midler til adskilligt gudeligt Brug, og blant andet gav han 29000 Rdlr. til dette Collegii Bygning og 16 Studenteres Underholding i samme. Dette Collegii Fundatz findes anført i Hofmanns Samling af Fundatzer, Tom. 1. pag. 93 til 97. og er dateret den 29 Nov. Aar 1691. Derpaa lod Doct. Hans Wandal, som var Executor af dette Testamente opføre en kostbar og anseelig Bygning med Værelser for 16 Studenter, alt efter det mediceiske Collegii Model og Plan.

Dette Collegium Elersianum kom efter nogle Aars Forløb i Stand og blev solenniter indviet den 18 Nov. Aar 1705 udi Gros-Cantzlerens og Universitetets Patrons, Grev Conrad Reventlovs og de fornemste Ministres, samt alle Professorernes Nærværelse, ved en latinsk Oration, holden af Johan Sidelmann, den første Inspector i dette Collegio, men siden Capellan ved Helligeistes Kirke i Kiøbenhavn.

Udi dette Collegio have 16 Studenter i fem Aar deres frie Værelser. To og To ligge sammen og ere Contubernaler. De have to meget anseelige Værelser, af hvilke det inderste er forsynet med en stor Jern-Vindovn, et Sengested, Bord og Stole; og det yderste Værelse med et stort Klædeskab forsynet med Laas og Nøgel. Af disse 16 Studenter ere de otte forpligtede at studere Theologie, to studere Medicinen, to Historien, Politica og Jus Publicum, to Philosophie, een Astronomien og en Geometrien.

Collegii Vaaben og Sigillum er et Sindbillede, forestillende en Egern, som sidder og knekker Nødder med Omskrift: *Nucleos non Putamina,*

det er: *Jeg søger efter Kiernen og ikke Skallen.* Neden under staaer: *Colleg. Elersian. Fundat. 18 Nov. 1705.* Dette staaer altid trykt paa Collegii Alumnorum Disputatzer.

Ved dette Collegium er ogsaa en smuk Hauge, hvori hver Kammer har sit tilhørende Lyst-Qvarter og sine visse Frugttræer. Haugen er omringet med en Brandmuur ud til Skindergaden, og ved et smukt Jern-Gitterverk adskilt fra Collegii anseelige Gaardsrum, der er forsynet med Springvand; her er ogsaa et chymisk Laboratorium.

Ved Collegium er en Portner, som haver sit Værelse med Udgang for sig selv, og haver Opsyn med Gaardens og Værelsernes Reengjørelse.

Udi Collegii Elersiano stod for Ildebranden Missions Collegii Bogtrykkerie i mange Aar, saa at de første Editioner af de saa kaldte Missions-Bibler, Nye Testamenter, Psalme-Bøger og adskillige andre danske Bøger ere her trykte paa Missions-Collegii Forlag. Ligeledes var her et smukt Bibliothek, saaog et lidet Kunst- eller Raritet-Kammer, hvilket altsammen tilligemed hele Collegii Bygning blev ødelagt i Stadens Ildebrand Aar 1728. Her stod ogsaa de arabiske Typi eller Bogstaver, som Conferentsraad Friderik Rostgaard havde foræret til Universitetet, hvilke dog bleve reddede fra Branden og giemmes nu paa Universitetets Bibliothek paa runde Taarn. Efter forommeldte Ildebrand blev dette Collegii Bygning bragt i fuldkommen Stand igien. Aftegningen paa dets nu værende Bygning findes i Thuras Hafnia Hod Tab. CVIII. saa og i Pontoppid. Atlas Tom II.

Efterat dette Collegium var opbyggt igien, laae vel Alumni herinde og nød frie Værelser, men ei noget Stipendium i nogle Aar, førend at Capitalen efter nogle Aars Forløb naaede en vis Størrelse, at deraf kunde skee nogen Distributz, hvilken tog sin Begyndelse Aar 1754. Nu nyder hver Alumnus i dette Collegio udi fem Aar aarligen 40 Rdlr. Stipendium i to Terminer, det halve til 11 Jun. og det andet halve til 11 Dec., men Inspector Collegii nyder en tredie Deel mere. Enhver af dem er forbunden at holde en aarlig Disputatz paa dette Collegii Audiitorium. Den øverste eller tredie Etage er paa den ene Side af Collegii Trappe indrettet til et smukt Auditorium med et Cathedra, hvor Collegianernes Disputatzer Holdes; og paa den anden Side af Trappen lige over for er Bibliothekets Sal, Hvis Antal af Bøger

nu er voxet anseelig. En af Professorerne er altid Ephorus over dette Collegium og uddeler Stipendium til Collegianterne til hver Termin. Naar Ephorus ved Døden afgaaer, holdes altid en solenne latinsk Parentation paa Collegii Auditorium over ham af Inspector Collegii. Den ældste Alumnus i Collegio er altid Inspector og har Opsyn med Bibliotheket.

§. 7.

Borckens Collegium kaldet Collegium Mediceum, efter Stifterens egen Villie i hans Fundatz derom, daterer Kiøbenhavn den 29 Jul. Aar 1689, men ellers i daglig Tale efter Stifterens eget Navn Collegium Borrichianum. Dette Collegium er beliggende i Store Kanikestræde og er en anseelig grundmured Bygning, tre Etager høi, tolv Fag bred, ziret med en Port midt paa Bygningen. Dens Hoved-Facade, hvorunder er en Kielder til Brænde, er ud til Gaden 35 Alen bred, 18, Alen høi til Taget og 30 Alen høi til Tagryggen.

Dette Collegium er stiftet Aar 1689 af den store Medicus, Chymicus og Polyhistor Doct. Ole Borck, Cancellieraad, Assessor i Høieste Ret og Professor Medicinæ ved Kiøbenhavns Universitet, som ved sit Testament af 29 Jul. Aar 1689 gav sin Gaard og Grund, beliggende paa selvsamme Sted, samt 23500 Rdlr. til dette academiske Collegium og Stipendium til 16 danske og norske Studenter. Blant dette Antal tilholdes 10 af dem, at studere Theologie, een at studere Mathesis, tre Philologien, og de øvrige to at studere Botaniken, Medicinen og Chymien. For Chymisternes Skyld blev ved Collegium indrettet et Laboratorium, opbyggt i Gaarden, hvilket blev forsynet med alle de chymiske Instrumenter, som Stifteren selv Doct. Ole Borck havde brugt.

Dette Collegium blev høitideligen indviet den 29 Mai Aar 1691 ved to latinske Orationer, holden paa dets Auditorium; Den første Oration af Professor Poul Winding, som var tillige den første Ephorus for dette Collegium, og den anden Oration af Mag. Christian Arsløb, som da var den første Inspector i dette Collegio, men siden Sognepræst til Sortrup og Ottestrup Menigheder i Sielland. Da de Fornemste af Rigets Ministrer, tilligemed alle Professorerne bivaanede denne solenne Act. Enhver af disse 16 Collegiantere eller Alumni Collegii Medicei nyder dette

Stipendium ved at ligge i dette Collegio, i fem, Aar, da to og to ere Contubernaler og have frie Værelser, nemlig to smukke Stuer, hvoraf det inderste er forsynet med en Jern-Vindovn, et Sengested, Bord og Stole, saa og tillige nyder hver Alumnus 60 Rdlr. og 2 Mk. i to Terminer, hvorfor enhver af dem er forbunden at holde en aarlig Disputatz paa Collegii Auditorium. Den ældste af Alumnis i Collegio er Inspector Collegii Medicei, og nyder aarlig en halv Portion mere, af Stipendio end de andre Alumni; han har Bibliotheket under sit Opsyn.

Efterdi Fundator selv var dimitteret fra Riber latinske Skole, saa har han i sin Fundatz forordnet, at iblant, forommeldte 16 Alumni skal altid være to Ripenser eller to Studentere, som ere dimitterede, fra Ribe latinske Skole, hvilke altid ere berettigede til at nyde Sted i dette Collegio.

Pladsen til Collegii Bygning er kun liden at regne mod den Plads, som findes til Elersens og Walckendorffs Collegier; dog er her en liden Lysthauge, et Gaardsrum, med fersk Vand, saaog et chymisk Laboratorium med Instrumenter forsynet. Tet op til Collegii Bygnings vestlige Side er en liden Bygning til Collegii Portner, som har Opsyn med Gaardens og Kamrenes Reengjørelse.

For Ildebranden stod over Colligii Port Stifterens Doct. Ole Borcks Brystbillede, udhuggen i Steen; saa og saaes over Porten følgende latinske Inscription med forgyldte Bogstaver, forfattet af Professor Poul Winding, den allerførste Ephorus for dette Collegium: *Borrichii, Domus Hæc quamvis Medicea vokatur, In muto nescit Marmore Fama mori. P. V. Collegii Vaaben og Sigillum er et Hieroglyphicum, (det er, et Sindbillede, som ikke med Ord, men med et vist Billede giver sin Hensigt tilkiende), forestillende en Drage, som udbreder sine Vinger imod Solens Straaler, ligesom den vilde snappe dem op. Om samme Hieroglyphicum har Mag, Ditmar Bullichius eller Bølk, siden Provst paa Samsøe og Sognepræst for Bidzer og Onsberg Menigheder paa samme Land, i sin Oration holden paa Collegii Auditorium den 18 Jun. Aar 1696, opsat følgende latinske Vers:*

Contpicimus Solem, succumbentemque Draconem, Hanc quasi foecundant,
quas parit ille, Faces. Chemicus hinc Lapidem quarat; Sol denotat Aurum,
Argentumque Draco. Phoebus utrunque parit. Nil sine Sole Draco gignit; Nil
indigus Auri Cignere, ni Phæbus fulserit ille, potest.

Om samme Hieroglyphicum har ogsaa Anton Ebeling holdt en Oration paa Collegii Auditorium den 27 Febr. Aar 1697. Udi Nova Litter. Maris Balthici og September Maaned Aar 1703 pag. 134 meldes, at Mag. Peder Brink, Inspector Collegii Medicei, siden Sognepræst i Arendahl i Norge, var til Sinds at Udgive Historia & Acta primi Decennii Collegii Medicei.

Om Collegii Hauge findes Efterretning i Gudmanni Postholani Hafniaca seu Schediasma Botanico-Medicum de Viribus Planlaturum, in Horto Collegii Medicei Ao. 1691 inventarum.

Paa Collegii Auditorium saaes for Ildebranden de berømteste Professorers Brystbilleder, giorte i Gibs, hvilke levede paa den Tid, da dette Collegium blev stiftet, nemlig: Doct. Hans Bagger, Biskop i Sielland; Doct. Hans Wandal og Doct. Hector G. Masius, Professores Theologiæ; Saa og Caspar Thommesen Bartholin, Ole Borck, Wilhelm Worm, Oliger Jaccobæus, Cosmns Bornemann, Rasmus Bartholin og Poul Winding, Professores Philosophiæ.

Her var ogsaa et skjønt Bibliothek, der bestod af 3 til 4000 Bind, foruden 150 rare og kostbare Manuscripter, hvilke vare forærede hertil deels af Fundator Doct. Ole Borck selv, deels af Doct. Thomas Bartholin, Etatsraad Poul Winding, Mag. Joh. Brusmann og andre. Man havde ogsaa i 60 Bind en Samling af alle de Disputatzer, Declamationer og Orationer, som her af Alumnis Collegii Medicei fra dets første Stiftelses Tid vare blevne holdne. Udi Vinduet næst ved Døren saae man i Glas indbrændt de fire Faculteters, nemlig det Theologiske, Juridiske, Medicinske og Philosophiske, deres Insignia.

Næst ved Bibliotheket var ogsaa et anseeligt Naturalie- og Kunst-Kammer, hvor mangfoldige rare og sælsomme Ting vare forvarede, for med største Forundring at betragtes. Iblant andet merkværdigt saae man her i en Sølvæske forvaret den umaadelige store Steen, som var avlet i Blæren hos Sal. Doct. Ole Borck og forvoldte hans Død den 3 Oct. Aar 1690, tilligemed en Deel andre smaae Stene, som ogsaa fandtes hos ham. Paa Laaget af samme Sølvæske var at læse dette danske Vers og Inscription, forfattet af Biskop Thomas Kingo: *Her er den Morder-Steen, der stak med Dødens Fork, Og jog til Graven Vor Udødelige*

Bork; Den lærde Verden fik derved et Hierte-Meen. Gak Læser, Gak og Græd. om Du er Selv en Steen. Ligeledes har Stephanus Dubravius skrevet paa bemeldte Sølvæske disse latinske Vers:

Ærevet paa bemeldte Sølvæske disse latinske Vers: Calculus Hic situs est illustri Corpore Sæctus, quo sine Borrachius nil nisi Gemma fuit. Frangere cum Lacrymis Charitum Testavit Apollo, Comminuit Gemmam, Calx tamen iste Prior. Non sic Jaspideum corrodes, Calculi Nomen Quod super Astra micans, Calculus Albus habet. Ligeledes saae man her paa dette Raritet-Kammer hænge 66 Ligeledes saae man her paa dette Raritet-Kammer hænge 66 Skilderier af de berømmeligste Medici, som da levede baade i Danmark og paa udenlandske Stæder.

Dette Collegium Medicum. tilligemed det smukke Bibliothek, samt Naturalie- og Kunst-Kammeret, saa og alle Naturalierne og forommeldte Sølvæske med Skilderierne, bleve ved Stadens Ildebrand i October Aar 1728 lagte i Aske. Nu værende Collegii grundmurede Bygning er af ny opbyggt efter ommeldte Ildebrand. (Aftegningen paa Collegium Medicum findes i Thuras Hafn. Hod. Tab. CVII. og i Pontoppid. Atlas Tom. II. Bygningens Beskaffenhed er forhen anført. Udi den øverste Etage er i den ene Ende indrettet Collegii Auditorium, ziret med et Cathedra. Her holdes altid de aarlige Disputatzer af Alumnis Collegii Medici.

Over Cathedra sees følgende bibelske Sprog med forgyldte Bogstaver: *Μὴ Συζητᾶσθε τῷ Αἰῶνι τῷ τῷ.* det er: *Bliver ikke ligeskikkede med denne Verden, Rom. 12, 2.*

Paa Auditorium hænger ogsaa Stifterens Doct. Ole Borcks Skilderie. Lige for Cathedret er et Skab, hvori staaer forvaret et Crucifix af masiv Sølv, skienket af Fundator selv, hvorved læses et af Salig Doct. Ole Borck forfattet latinsk Vers:

Azai O. Condis Me, Pateris pro Me, Secus Omne Remittis. Protegis, His Meritis Quis Satis Aptus Amor? Dette Skab bliver altid oplukt hver Gang nogen Dette Skab bliver altid oplukt hver Gang nogen Disputatz holdes og var det eneste, som i Branden blev reddet.

Det i Kiøbenhavn under Doct. og Professor Nicol. Ebing. Balles Opsyn og Anførsel skiftede Homiletiske Selskab holdt af Begyndelsen her paa dette Auditorium i Præfidis og Membrorum Overværelse deres homiletiske Prøve-Taler. Lige over Auditorium i den anden Ende af samme tredie Etage er Collegii Bibliothek, som nu efter Ildebranden er voxen til et talrigt Antal. En af Professorerne er

altid Ephorus Collegii Medicei, som, naar Vacance blant Alumnos forefalder, gjør Proposition eller Forslag af nogle Studentere, hvoraf een ved Pluralitet af Professorernes Vota udvælges til at faae den vacante Plads i Collegio; Samme Valgs-Maade bruges ved alle de øvrige Collegia Academica. Naar Ephorus ved Døden afgaaer, da holder altid Inspector Collegi en Sørge-Parantation over ham med Solennitet paa Collegii Auditorium i samtlige Professorers Nærværelse.

§. 8.

Kul Torvet eller Skiden-Torv, som ogsaa kaldes Brænde- og Tørve-Torv, hvor Kulsvier-Vogne fra de nærmeste Skov-Egne holde med deres Kul-Læs i Sække, for at sælge Træ-Kul til Stadens Indvaanere. Ligeledes holder her ogsaa andre Bønder Vogne fra Landet, deels med Tørve-Læs, deels og med langstakt Grene-Brænde. Dette Torv eller offentlige Plads er anlagt efter Ildebranden lige for Nørre-Port for Enden af Lille Kiøbmagergade, hvor det begynder og gaaer til Frideriksborggaden. I de ældre Tider har her staaet St. Giertruds Hospital eller Kloster og Sygehuus med sin Kirkegaard, hvor Kong Christian den Anden lod Slotsherren Torben Oxen Halshugge, da han ville unde ham et hæderligere Rettersted end det almindelige. (See derom Holbergs Danmarks Riges Hist. Tom. 3. pag. 24. Pontoppid. Orig. pag. 165.) Siden blev St. Giertruds Hospital forenet med St. Jørgens Hospital, og efter Reformationen begge indlemmede med Helliggeistes Hospital, (Pontop. Loco cit.)

§. 9.

Nørre-Port er den skønneste og zirligste Port af alle Stadens fire Porte, beliggende lige for Kultorvet. I Henseende til de ældre Tider er at agte, at Nørre-Port, Porta Aquilonaris kaldet, laae Aar 1370 midt paa Nørregade næst ved Skidenstræde. Men da Staden blev Aar 1526 paa denne Kant udvidet ved at indtage den Landsbye Serritsløvs Byemarker til Stadens Grund, hvorom er meldt forhen, og Fæstningens Volde tillige bleve flyttede længere ud, saa blev Nørre Port forflyttet omtrent 500 Alen længere ud, og kom til at staae lige for Enden af Nørregade; hvilket det endnu i Volden tilbagestaaende Stykke

Muurverk af den gamle Nørre-Port giver tilkiende og bærer Vidne om. Paa den Tid havde Nørre-Port ligesom de øvrige af Stadens Porte et Taarn, bygt med høie Gavle og Kamme, ligesom Landsbye-Kirke Taarne. Men Aar 1619 blev Nørre-Port ziret med et høit Taarn og Spiir, ligesom Vester-Port var ziret med; (See pag. 133).

Derimod lod Kong Christian den Femte paa ny igien forflytte Nørre-Ports gamle Beliggenhed fra det Sted, hvor den tilforn stod, og lod den nu anlegge nogle hundrede Alen længere hen imod Østen, og Aar 1671 ganske af ny opmure den nu værende Nørre-Ports Bygning paa det Sted, hvor den nu staaer. Denne Ports Hvelvning er den høieste; ligeledes er Portalet det anseeligste blant alle Stadens Porte; hvilket formodentlig er skeet af den Aarsag, fordi alle høitidelige Indtoge med det Høikongelige Huses Personer sædvanligen skeer igiennem denne Port. Midt over Portalet eller Aabningen af Porten ud til Landeveien sees Kong Christian den Femtes Brystbillede eller Bustum, udhuggen i Steen og omgivet med en Laurbær-Krands, og adskillige Krigs-Æres-Tegn. Paa den ene Side af Porten, seer man imellem Pillerne, som ere efter Dorisk Art, udi en Niche staaende et Billede i fuld Legems Størrelse, som forestiller Gudfrygtighed; og paa den anden Side af Porten, seer man ligeledes imellem Pillerne af Dorisk Orden udi en Niche, staaende et Billede i fuld Legems Størrelse, som forestiller Retfærdighed. Begge disse Billeder ere kunstig og net udhugne i Steen. Disse to Dyders Forestilling sigter til Kong Christian den Femtes sædvanlige Livsprog, som var: *Pietate & Justitia*. Allerøverst i Frontespicen staaer C5. med Krone over, ziret med Blomsterverk. Midt imellem Kolonerne oven over Nicherne staaer Aarstallet, saa at over den ene Niche staaer: Anno, og over den anden Niche staaer: 1671.

Saa vel paa Gesimserne, som under Nicherne, staaer udhuggen adskillig Krigs-Armatur. Nørre-Ports Facade ud imod Marken er 21 Alen bred, Portens Brede indvendig er 7 Alen, og dens Høide er 10 1/4 Alen. (Aftegningen af Nørre-Port sees i Thuras Hafnia Hod. Tab VI). Aar 1771 blev i alle Stadens Porte foranstaltet Klokker med lange Klokkestrengene af Staaltraad, hvilke ingen under høi Straf maatte understaae sig at beskadige paa nogen Maade. Med disse Klokker blev

ringet af Gefreideren, som staaer ved Slagbommen for de Kiørende, da eet Træk af ham betydede: Holdt. To Træk betydede: Kiør. Men tre Træk betydede: De Kongelige Herskabers Ankomst. Men efter et Aars Tids Forløb blev det forandret, og Klokkerne med Strengene ganske borttagne.

Paa Nørre-Ports Consumtions-Contoir eller Accise-Bod, (som ligger strax uden for Stadens Ravelin og yderste Fald-Bom) er i et Aar til Indkørsel i Staden consumptioneret følgende: Aal (røget), 19 1/2 Lispd. Aal (saltet), 1 1/2 Td. Aborrer (tørre), 26 Lispd. Agerhøns, 54 Par. Agurker (grønne), 54 Tdr. Dito syltede, 23 Glas. I Ottinger, 2 Ottinger. Baandstager, 26300 Stkr. Bark, 252 Læs. Duer, 412 Par. Dyr, 297 Stkr. Erter (grønne), 346 Tdr. Dito gule og graae, 1032 Tdr. Fasaner, 18 Par. Fiær og Duun, 74 Lispd. Fisketunger, 2134 Snese. Flesk, 4674 Sider. Flyndre, 700 Stykker. Frugt, 1386 Tdr. Giæs, 6664 Stkr. Grise, 926 Stkr. Gryn, 1638 Tdr. Harer, 226 Stkr. Havre, 9232 Tdr. Huder, 1640 Stkr. Høe og Halm, 9579 Læs. Høns, 3424 Par. Kaal (Blom-), 456 Skok. Dito grøn, 18 Læs. Dito hviid og rød, 696 Skok. Kalkonske Høns, 546 Par. Kalve (fede), 704 Stkr. Dito spæde, 327 Stkr. Kalveskind, 96 Degger. Kiød, 4268 Lispd. Kirsebær, 256 Tdr. Kramsfugle, 986 Snese. Kyllinger, 6805 Par. Lam, 31124 Stkr. Lammeskind, 1670 Degger. Løg, 14 Tdr. Hvedemeel, 516 Lispd. Rugmeel, 604 Tdr. Melk, 1342 Tdr. Nødder, 36 Tdr. Ost, 392 Lispd. Rødder og Roer, 608 Tdr. Ræveskind, 138 Stkr. Snepper, 106 Par. Smør, 208 Tdr. Sviin, 908 Stkr. Tørv, 31806 Læs. Vogntømmer, 40 Læs. Uhrhøns, 21 Stkr. Lang Brændeved, 7212 Læs. Vox, 152 Lispd. Æg, 2948 Snese. Ænder, 412 Par.

Uden for alle Stadens Porte ere Aar 1780 anlagte brede Trottoirs ved Veiene, besatte med Træer paa begge Sider for Fodgængere. Ved en Raadstue-Placat af 15 Mart. Aar 1780 er bekjendtgiort, at Hans Kongelige Majestet ved Rescript af 27 Oct. Aar 1779 har befaleet, at Trottoirs ved Veienes nye Anlæg paa Broerne uden for Stadens Porte vorder indrettede,

og deres Vedligeholdelse skal udredes af Vedkommende Huus-Eiere selv, for saa vidt enhver Huus eller Gaard strekker sig.

§. 10.

Uden for Nørre-Port er efter kongelig Resolution af 1 Dec. Aar 1769 anlagt en kongelig offentlig **Inoculations-Anstalt**, da ingen Børne-Koppe-Oculation tillades i Kiøbenhavn, men skeer alle uden for Byen for den almindelige Sikkerheds Skyld. Kong Christian den Syvende har ved en nedsat Commission indrettet og anlagt denne Stiftelse paa den Gaard Solittude, som dertil blev kiøbt.

Denne Inoculations-Anstalt og Stiftelse blev aabnet den 14 Jun. Aar 1770. Stedet bestaaer af to rumelige og anseelige Bygninger, Hvoraf den ene Bygning er til de Præparerende, og den anden Bygning er til de Inoculerede, hvilke sidste beholde den store Hauge til fri Promenade, og de første have en grøn stor Plaine med omsatte Træer til deres Promenade, saa at ingen Communication imellem Patienterne have Sted, hverken i Henseende til Husene eller Præparationer. Værelserne ere overalt til Orden og Fornødenhed meublerede. De Betalende ere for sig selv i Corps de Logis og blive bestandig staaende til dette Brug. Ethvert Værelse har sin egen Ind- og Udgang. Indretningen er til 48 Personer paa Gangen, saa at 16 er Betalende, og de 32 Fattige, hvilke ved deres Indkomst, og saalænge de i Stiftelsen forblive, faae al fornøden Dragt af Uldet og Linnen, og nyde frit paa Kongens Naade Inoculation, Medicamenter, Logis, Kost og Opvartning. I Stiftelsen antages saavel af Kiøbenhavn, som af Provinzerne, Børn og Personer fra 3 Aar til 50 Aar. Inoculations-Anstalten er fortroet en Medicus Opsigt; desuden er antaget en Chirurgus. Diæten udi Mad og Drikke, samt Reenlighed baade om Personer og i Værelser, besørger af en Oldfrue. Til de Syges Opvartning ere Borger-Enker antagne. Til denne priisværdige Inoculations-Anstalt skienkede Kong Christian den Syvende 4000 Rdlr. hvert Aar i fem Aar.

§. 11.

Assistentz-Kirkegaardene, beliggende uden for Nørre-Port, strax ved Inoculations-Stiftelsens Gaard, ere syv i Tallet, og omringede med en

Brand-Muur. De bleve anlagte her Aar 1760 uden for Staden isteden for de tilforn i Staden hist og her værende Assistentz-Kirkegaarde saasom i Fiolstræde, paa Gammel Myndt og i Borgegaden; hvilke Pladse bleve bebygte med Huse. Om disse nye anlagte Assistentz-Kirkegaarde er meldt forhen i det 2. Kap. §. 1. pag. 67.

Ved Indgangen til dem boer en Graver, som har Opsyn dermed.

§. 12.

St. Johannes Hospital og **Rossets Stiftelse** er en Bygning, beliggende midt imellem Vester- og Nørre-Port, og indrettet paa samme Sted, hvor Krigs Hospitalets Ladegaard i fordom Tid var.

Dette Hospital er et af Kiøbenhavns Fattiges-Væsens-Stiftelse, nemlig Pesthuset, som i forrige Tider laae uden for Vester-Port paa Vester-Fælled ved Strandkanten. Om samme Pesthusets Oprindelse og allerførste Stiftelse haves ikke nogen vis Efterretning. Det er uvist om det var det St. Jørgens Hospital, som Aar 1368 har været i Kiøbenhavn, og er blevet siden forflyttet uden for Vester-Port, og da har været forenet med Helligeistes Hospital, eller om det Aar 1522 er blevet anlagt uden for Vester-Port af nyt, af Claus Dennen en Groshandler, for smitsomme Sygdommes Skyld. Det sidste synes at være det troligste, saasom det heder St. Johannes Hospital.

Pesthusets Capitaler have været forenede med Conventhusets Midler, og derfor bleve Pesthusets Lemmer, som vare 150 til 160, underholdte af Conventhuset.

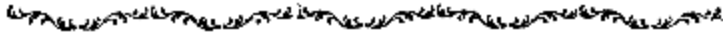
En Galanteriehandler ved Navn Claudi Rosset, af Religion en Catholik, boende i Kiøbenhavn, testamenterede Aar 1749 til Pesthuset 10000 Rdlr. og Aar 1752 gjorde han den Constitution, at Lemmerne i samme Huus skulle af Capitalens Indkomster nyde et lidet Tillæg til deres Ugepenge, som var 4 sk. og et vist Antal af dem have Klæder. Denne goddædige Stifter bekostede desuden selv i sin Levetid ofte nye Skiørter, Klæder og Sengeklæder, og uddelede dem til de elendigste Lemmer. I samme Pesthuus var 12 Daarekister til at indslutte galne og vanvittige Mennesker udi, og des uden 12 Forvarings-Kamre for dem, som vel ikke ere rasende og uregierlige, men dog urolige i deres Gemytter. Opsigt over Pesthuset var anbetroet Inspecteuren ved Conventhuset i Kiøbenhavn. Bemeldte Claudi Rosset forøgede siden

sin forhen givne Capital med 20000, saa at Pesthuset fik 30000 Rdlr. i alt efter hans dødelige Afgang.

Da dette Pesthuus var baade af Ælde og slet Indretning ubrugeligt, saa bleve Pesthusets Lemmer og Indretninger forflyttede til den forrige Krigs-Hospitalets Ladegaard, som til den Ende blev kjøbt og givet det Navn: St. Hanses Hospital og Claudi Rossets Stiftelse. Udi denne Stiftelse er i alt 200 Lemmer.

Her er ogsaa en Kirke, som har sin egen Præst boende i Hospitalet. Til en Erindring om Ædelsindedes indsendte Hielp og Gaver til denne Indretning, er i Kirken opsat en Tavle med denne Inscription: *Til Hielp at drage op isteden for det gamle, Et Pesthuus nyt og stærk, man haver kundet samle Fra skylte Givere de Gaver, som her staae Paa Tavlen aabenlyst; Gid Flere følge maa.*

Ved dette Hospital er ogsaa en Inspecteur, som har sine frie Værelser her, saa og en Spisemester.

Kilde: Nicolai Jonge Kiøbenhavns Beskrivelse
Kiøbenhavn 1783. Trykt hos Nicolaus Møller, Kongelig Hofbogtrykker.
Side 312 – 333.